

Tillsyn och dokument

Carina Abréu 11 september 2012

Förvaltningspolitiska förändringar

– en ny statlig tillsyn

- Renodling – stärka **kvaliteten** och säkra **likvärdigheten** i den svenska skolan, vara *granskande* och *tillståndsgivande*, ett visst mått av *främjande* genom råd och vägledning.

Tillsynsmyndigheten

- Statens ansvar för en likvärdig utbildning
- Huvudmannens övergripande ansvar.
- Skollagen och Rektors ansvar för likvärdighet, rättssäkerhet och kvalitet vid skolenheten.
- Läroplanen är en förordning som beslutats av Sveriges regering och anger de värden som utbildningen ska vila på samt de mål som ska genomsyra verksamheten
- Decentraliserat skolsystem

Tillsyn i ett statligt och förvaltningspolitiskt perspektiv

- Ska bidra till att övergripande mål för en verksamhet uppfylls
- Central myndighet – kommunen och fristående skolan
- Riskanalys och prioriteringar
- **Upptäcka brister och avvikelser**
- Ett fungerande sanktionssystem – mildare och strängare ingripanden
- Tillsynens grunder regleras i lag och är kopplat till sanktioner/vite
- Inriktning (vad) och omfattning (tid) styrs av ett regleringsbrev
- Hur – styr myndigheten över!

Befogenheter vid tillsyn

- Att på plats granska verksamheter
- I en omfattning som behövs ha tillträde till byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten
- Den granskade ska på begäran lämna upplysningar, tillhandahålla handlingar och annat material som behövs för tillsynen
- Har rätt att förelägga de uppgiftsskyldiga att fullgöra skyldigheten
- Föreläggandet får förenas med vite
- Regeringen ger myndigheten rätt att meddela förskrifter om vilka upplysningar, handlingar och annat material som ska lämnas
- Kan även omfatta sådant som ännu inte finns upprättat som dokument

---

Skolinspektionens övergripande mål bygger på skollagens fokus på "barnets bästa"

Mål:

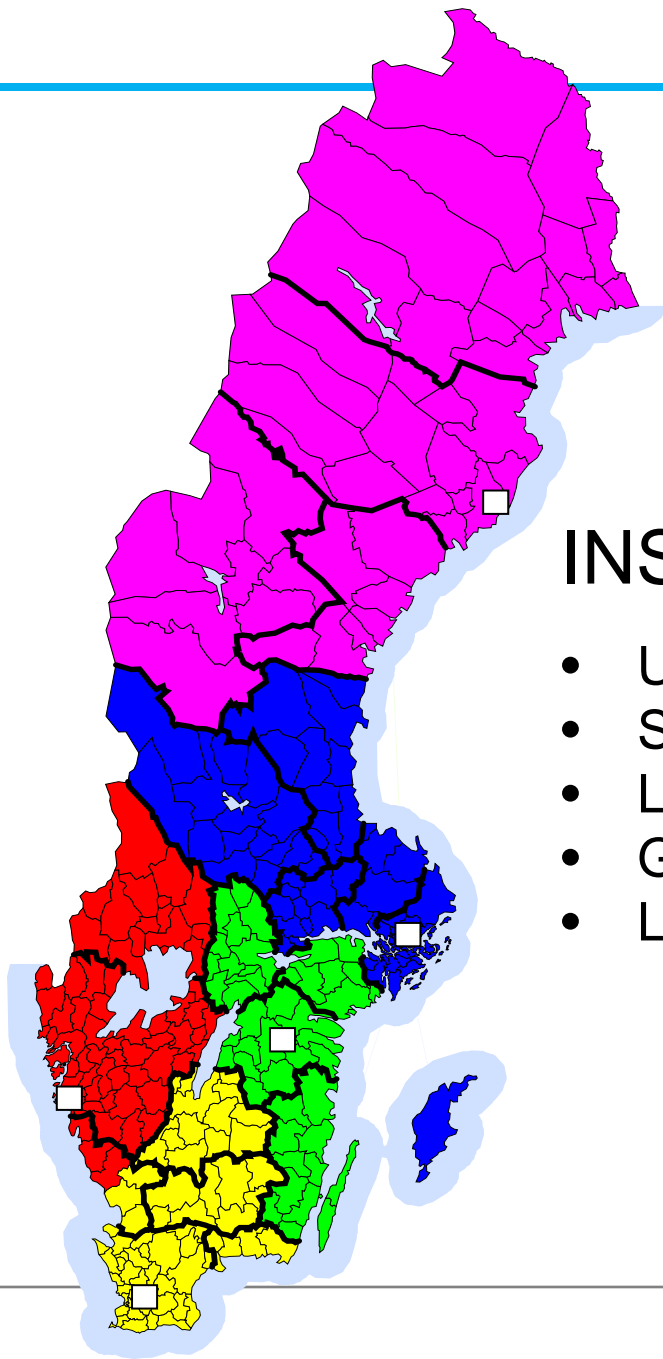
- Skolinspektionen bidrar till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en stimulerande och trygg miljö. Alla elever når maximala resultat och de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen.

Barnet kommer i främsta rummet vid varje beslut och varje bedömning.

Skolinspektionens uppdrag:

- Avvikelser och åtgärder.
- Löpande och återkommande tillsyn och granskningar, både planeringsstyrt och händelsestyrt.
- Instrument för att genomföra en nationell skola och likvärdig utbildning.
- Kontrollerar och granskar svenska skolor – från förskola till vuxenutbildning. En god utbildning i en trygg miljö.
- I samband med tillsyn och kvalitetsgranskning ge råd och vägledning om vad skolan behöver rätta till utifrån de krav som finns i lagstiftningen. Syftet är att bidra till utveckling och förbättringar i skolorna.
- Varje barns och varje elevs rättigheter och bästa alltid i fokus.

INSPEKTIONSAVDELNINGAR

- Umeå
- Stockholm
- Linköping
- Göteborg
- Lund

Bra tillsyn – bättre skola

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor

– kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.

Regelbunden tillsyn

- Berör alla kommunala och enskilda huvudmän, styrelser och skolor, från förskola till vuxenutbildning. Inte enskilda förskolor och fritidshem.
- Anger på vilka områden skolan inte uppfyller de nationella författningarnas krav och där förbättringar och åtgärder måste ske inom en viss tid.
- Besluten tar upp avvikelser som framkommit i tillsynen med krav på åtgärder. Tas upp vid ett återförings seminarium med ansvariga inom kommunen och skolan. Råd och vägledning, enligt skollagen.
- Differentierad tillsynsmodell: Basintillsyn, breddad tillsyn eller fördjupad tillsyn. Efter behov och riskanalys. Mer tid där problemen är som störst.
- Tillsynscykeln är på fem år och omfattar drygt 1 000 skolor per år.
- Differentierad uppföljning, återrapportering tills avvikelsen åtgärdats.

Dokumentgranskning, statistik och analys

Eget material Skolverkets statistik

Till exempel:

Statistik
förskoleverksamhet,
skolbarnsomsorg,
grundskola,
gymnasieskola,
vuxenutbildning

Material från verksamheten

Till exempel:

Enkät till elever,
föräldrar och
personal

Verksamhets-
redogörelse

Personalförteckning

Betygskatalog

Tidigare
inspektioner

Anmälnings-
ärenden

Dokument vid tillsyn

En dokumentlista skickas ut till alla huvudmän för kommuner och enskilda skolor och verksamheter.

- Kvalitetsredovisningar
- Lärarnas och skolledningens utbildning
- Yrkeserfarenhet och aktuell tjänstgöring
- Åtgärdsprogram. Överklagningsbart, också beslut om att INTE ta fram åtgärder
- Individuella utvecklingsplaner
- Årliga planer mot kränkande behandling, från varje skolenhet
- Elevernas måluppfyllelse

Forts.

- Elevers resultat på nationella prov
- Utredning inför beslut om mottagande i grundsärskolan och om elev tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan

Dokument som vi inte begär in annat än vid behov:

- Skriftlig varning/disciplinära åtgärder, elevingripande åtgärder
- Anmälningsskyldighet vid kränkande behandling
- Anmälningsskyldighet vid frånvaro
- Anmälningsskyldighet och utredning bl.a om en elev inte befaras komma uppnå kunskapskraven

---

Verksamhetsredogörelse

På huvudmannanivå och skolenhetsnivå

Hur man aktivt arbetar för att ha kontroll över och förbättra verksamheten

Bygger på bedömningspunkterna i tillsynen

Värdering av hur väl man uppfyller de olika mål som ligger i tillsynsmodellen

Rektorn ger en bild av sin organisation samt redovisar skolans resultat i form av betyg och nationella prov

Verksamhetsredogörelsen fylls i av förvaltningschef eller motsvarande, rektor eller verksamhetsansvarig. Verksamhetsredogörelsen är helt kopplad till de bedömningspunkter Skolinspektionen granskar i tillsynen.

Enkäter

- Fylls i av elever från ett urval av årskurser
- Samtliga lärare och övrig personal
- Svaren samlas in centralt
- SI informerar berörda rektorer och verksamhetsansvariga om insamlandet
- Antal elever. Personal etc
- Standardiserade brev med instruktioner och begäran om underlag

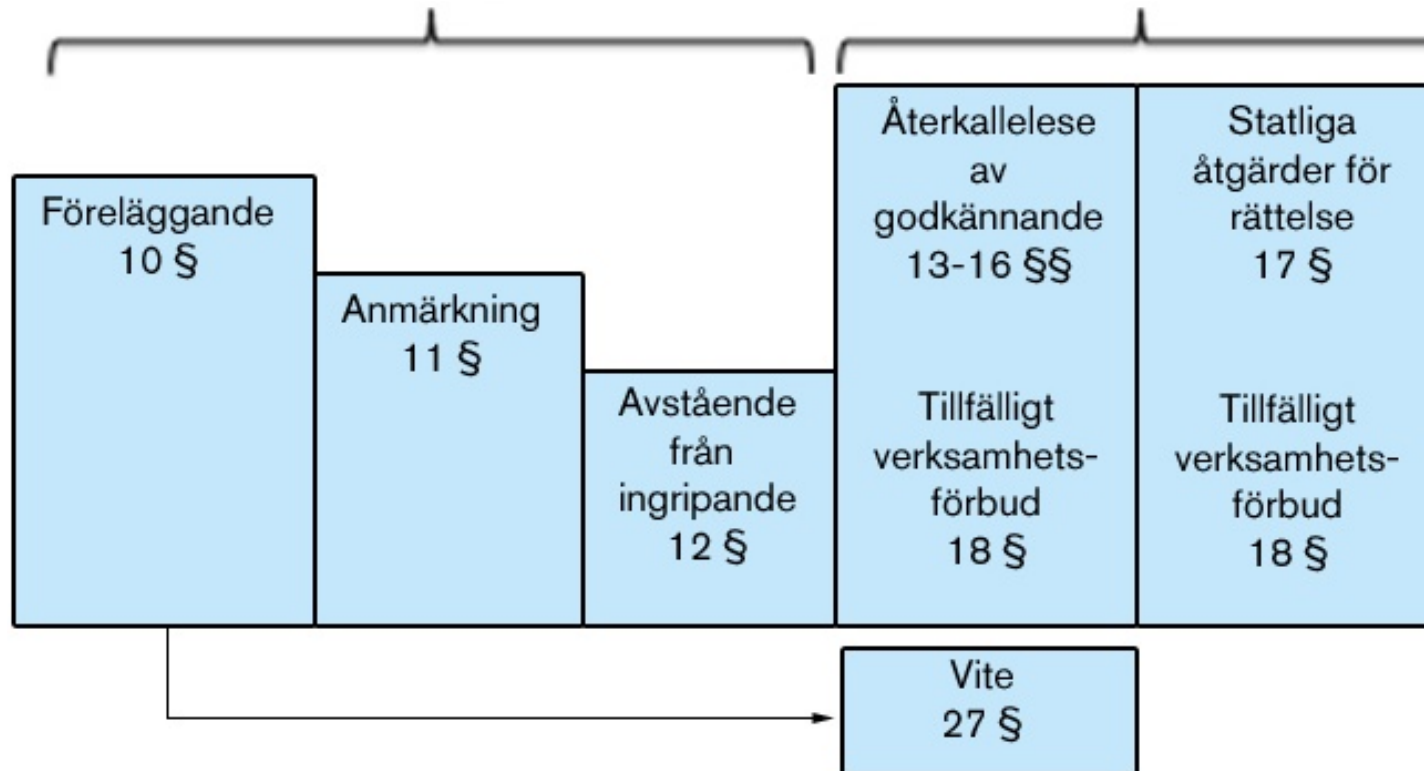
Resultat: ett underlag för analys från varje skola och verksamhet.

En del av risk och väsentlighetsarbetet vid SI

Används vid bedömningar, återföring och uppföljning.

Skolinspektionens verktyg – sanktionssystemet

Anmärkning och avstående från ingripande

Anmärkning, 26 kap. 11§:

I stället för ett föreläggande om mindre allvarliga överträdelser

Avstående från ingripande, 26 kap.12§:

- Om överträdelserna är ringa
- Huvudmannen vidtar nödvändig rättelse, eller
- Det i övrigt finns särskilda skäl mot ett ingripande (problemet är redan åtgärdat)

Föreläggande

Föreläggande 26 kap.8§

Om en huvudman inte lämnar upplysningar eller tillhandahåller handlingar eller annat material som efterfrågats

Föreläggande 26 kap.10§

- om verksamheten inte uppfyller kraven i föreskrifterna eller, i fråga om enskild huvudman de villkor som gäller för godkännandet
- Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart
- Ett föreläggande ska ange de åtgärder tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa påtlade brister

---

Vite

Ett föreläggande enligt skollagen får förenas med vite:

- Föreläggande med krav på åtgärder, 10§
- Föreläggande för att få upplysningar, handlingar eller annat material, 8§

Kvalitetsgranskning

- Tematiskt inriktade och behandlar avgränsade områden, till exempel ett särskilt skolämne eller problemområde inom skolan eller annan verksamhet.
- Granskning i förhållande till regelverk, forskning och beprövad erfarenhet.
- Beslut till varje skola eller verksamhet om vad den behöver utveckla och förbättra inom det aktuella området.
- Erfarenheterna, också positiva exempel, sammanfattas i en gemensam rapport som även andra skolor kan få vägledning av.
- Risk- och väsentlighetsanalys styr val av tema.
- Ta fram och sprida goda exempel via rapporter på vår hemsida.

Kvalitetsgranskning – litteraturoversikt och forskningsöversikt

Samlar information och dokumenterar kunskapsläget

Nationell och internationell forskning, studier, utredningar och utvärderingar inom aktuellt område

Beskriver det rättsliga ramverket

Nationella mål och riktlinjer som styr det aktuella området

Dokument som underlag vid ämnesgranskningar

1. Dokument som visar skolans planering, uppföljning och utveckling av undervisningen i ämnet. T ex systematiskt kvalitetsarbete som berör undervisningen i det aktuella ämnet.
2. Schema för årskurserna x – x
3. Förteckning över lärare som undervisar i ämnet vid årskurserna x – x, med uppgifter om deras utbildning, yrkeserfarenhet, tjänstgöringsgrad och nuvarande tjänstgöring.
4. Tre exempel per årskurs x – x på individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen (avidentifierade).
5. Exempel på åtgärdsprogram

Forts.

6. Skolans timplan alt. planering för att uppfylla den garanterade undervisningstiden i ämnet.
7. Sammanställning över de senaste tre årens resultat på de nationella ämnesproven, samt antal berörda elever som genomförde respektive inte genomförde proven.
8. Sammanställning över de senaste tre årens elevresultat i för hållande till nationella mål.

Andra dokument kan läggas till. Det som finns på webben behöver man inte skicka utan bara tala om var de finns.

Alla kan anmäla – också på webben!

- Alla, till exempel föräldrar och elever, kan anmäla missförhållanden om till exempel kränkningar eller om uteblivet stöd till en elev, men också om andra problem.
- Cirka 2 000 anmälningar per år, cirka hälften rör kränkande behandling. Ständig ökning.
- Frågorna utreds utifrån skollagen och skolans övriga styrdokument och leder till beslut om vad skolan behöver göra. Andra skolor kan få vägledning av dessa beslut.
- Disciplin-anmälningar som gäller legitimerade lärare. Kan i vissa fall anmälas till Lärarnas ansvarsnämnd som fattar beslut.

Utredningen

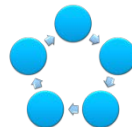
Den juridiska metoden:

1. Rättskällor: lagar och författningar, förarbeten, rättspraxis.
2. Muntligt eller skriftligt.
3. Arrangerar möten med både huvudman och anmälare
4. Dokument begärs i relation till ärendets art: elevdokumentation från elevhälsa etc, åtgärdsprogram, beslut placering i särskild undervisningsgrupp, plan mot kränkande behandling, anmälningar.
5. Alla dokument diarieförs och placeras i akten

Systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannnivå i syfte att skapa likvärdighet

- Planering, uppföljning, utveckling av utbildningen (3 §)
  - Kravet på **skolplan tas bort**
  - Kravet på **kvalitetsredovisning tas bort**
- Nödvändiga **åtgärder ska vidtas** vid konstaterade brister efter uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt (7 §)
- Krav på **rutiner för klagomålshantering** (8 §)
  - skriftliga
  - information måste lämnas om rutinerna
  - interna rutiner för hur klagomålshanteringen ska organiseras

---

Rutiner för klagomål

8 § Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt.

Finns tydliga *skriftliga rutiner* och en *intern ansvarsfördelning* hos huvudmannen för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen/annan pedagogisk verksamhet?

Informerar huvudmannen elever och vårdnadshavare på ett tydligt sätt om hur de ska gå tillväga om de vill lämna klagomål på utbildningen/annan pedagogisk verksamhet?

Barn- och elevombudet

- Utsedd av regeringen och tar ställning till anmälningar om kränkningar i skolan.
- Kan för elevs räkning kräva skadestånd från huvudmannen och driva sådana ärenden i domstol mot såväl kommunala som fristående huvudmän.
- Övervakar Skollagen, 14 a kapitlet.
- Samarbetar med Diskrimineringsombudsmannen (DO) för att motverka kränkningar, diskriminering och trakasserier av barn och elever.
- Utreder anmälningar om kränkande behandling.
- Informerar om Skollagen, 14 a kapitlet.

Tillstånd och ansökningar

- Skolinspektionen prövar ansökningar om att starta och driva fristående skolor.
- ✓ Huvudmannens förutsättningar - stabilitet
- ✓ Läro- och kursplaner
- ✓ Allmänna mål / värdegrund
- ✓ Lägsta elevantal
- ✓ Ändamålsenliga lokaler
- ✓ Ekonomi
- ✓ Behörig personal

Systematiskt kvalitetsarbete

Allmänna råd tas fram av Skolverket i samverkan med Skolinspektionen.

Nationell nivå - Skolinspektionen

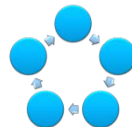
2 § I 26 kap. finns bestämmelser om tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning av skolväsendet och andra utbildningar.

Huvudmannanivå – kommun eller styrelse

3 § Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

Enhetsnivå – skola eller verksamhet

4 § Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet

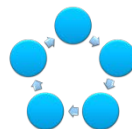
5 § Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Dokumentation

6 § Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

Åtgärder

7 § Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

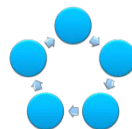

Systematiskt kvalitetsarbete – vad ger goda resultat?

Utgångspunkten i ett strukturerat arbete för att åstadkomma måluppfyllelse och utveckla eller skapa förutsättningar för utveckling av kvaliteten i verksamheten. Det innefattar:

- Uppföljning och utvärdering
- Analys och bedömning
- Åtgärder

Som leder till förbättringar och utveckling!

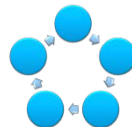

Stommen i kvalitetsarbete

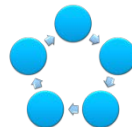
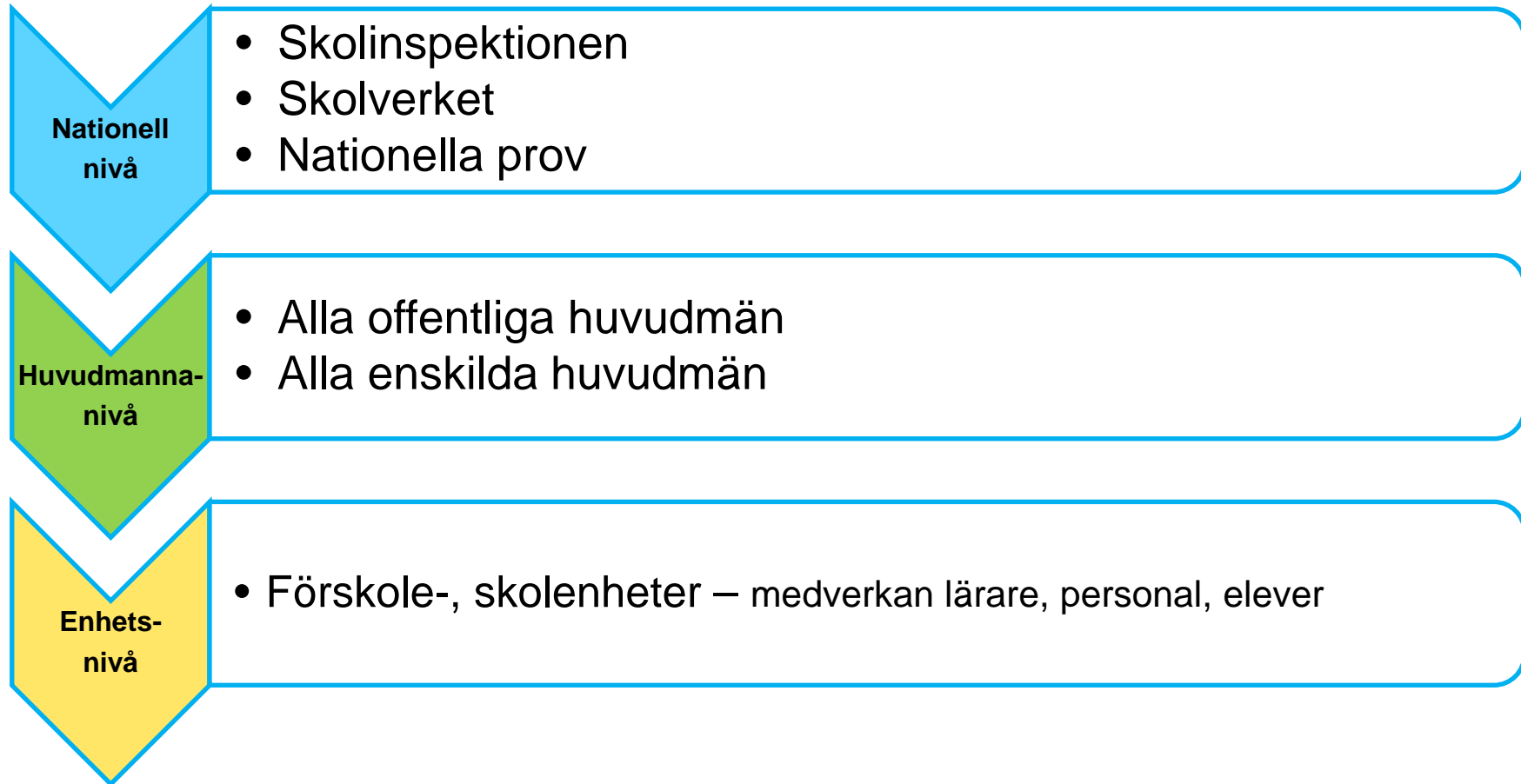
Stommen är helhetsidén kring den pedagogiska verksamheten och elevers lärande som skolan har utarbetat

- Målen / nationella styrdokument
- Granskningen/utvärderingen
- Dokumentation
- Utvecklingsåtgärderna

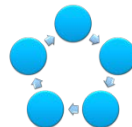
Skolinspektionens roll i det systematiska kvalitetsarbetet

Utgångspunkter för kvalitetsarbetet

- Bestämmelser om *kvalitet* och *inflytande* viktiga delar i mål- och resultatstyrt system, 4 kap
- Syftet – **leda till förbättring**
- Inriktningen – **att nationella mål uppfylls**
- Brister ska tidigt uppmärksammas, påpekas och leda till åtgärder
- Staten måste kräva att åtgärder vidtas när kraven inte är uppfyllda
- Inga lokala mål kan överordnas de nationella

Skollag, läroplaner och övriga författningar utgör grunden för tillsynen

Bedömningsområden:

1. Elevernas utveckling mot målen
2. Ledning och utveckling av utbildningen
3. Enskild elevs rätt
4. Huvudmannaskap och godkännande (tillståndet)

Tack för uppmärksamheten

Carina.abreu@skolinspektionen.se